

Učiteljski tovariš

Stanovsko politiško glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din za inostanstvo 80 Din. Član sekcije J. U. U. plačuje list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, dovek posebe. Pošt. ček. rač. 11.797. Telefon 3192

Važni sklepi seje glavnega odbora Jugoslovenskega učiteljskega združenja v Beogradu

V Beogradu je bila seja glavnega odbora. Sklepi, ki jih je glavni odbor sprejel, so bili izročeni tudi g. prosvetnemu ministru. Predstavka je naslednja:

Gospodu prosvetnemu ministru

Beograd.

Glavni odbor Jugoslovenskega učiteljskega združenja si usoja dostaviti Vam, gospod minister, sklepe, ki so bili sprejeti na seji glavnega odbora in Vas naproša, da posvetite tem predlogom pažnjo in jih upoštevate. — Sklepi so naslednji:

1. Večina osnovnih šol ne dobiva za svoje vzdrževanje potrebnih sredstev. Ker tako stanje zelo ovira uspešno šolsko delo, je nujno potrebno, da se s primernimi ukrepi temu odpomore. Predvsem naj upravne oblasti izposlušajo, da bodo občine redno odvajale predpisane prispevke in izvrševale določbe zadevnih zakonov. Ako ne morejo prevzeti vzdrževanja vseh šol, bi morale vzdrževati banovine vsaj šole v zelo siromašnih krajih.

2. V posameznih razredih je mnogokrat nad sto učencev, kar je s pedagoškega stališča docela nevdržljivo, ker se učitelj prehitro izčrpa in postane nesposoben za vsako delo.

3. Ljudje radi pošiljajo otroke v šolo; radi tega se skoraj povsod kaže potreba zgraditve novih šolskih poslopij in otvarjanja novih razredov ter namestitev novih učnih moči. Ako se bo oviral ta normalni življenjski tek, tedaj bomo v prosveti nazadovali.

4. Vedno se pričakujejo novi učni načrti in programi za osnovno in višjo narodno šolo. Potrebno je, da se čimprej uvedejo učni načrti in programi, ki so bili za osnovno šolo izdelani v glavnem prosvetnem svetu pred nekaj meseci. Začasni učni načrti in programi za višjo narodno šolo naj se dajo glavnemu prosvetnemu svetu v izdelavo.

5. Odlok ministrstva O. N. br. 7601/33, ki predpisuje v nasprotju z obstoječimi zakoni učiteljem 48 ali 42 tedenskih ur, naj se v celoti razveljavi.

6. V raznih kulturnih in drugih ustanovah izvršuje učiteljstvo vse administrativno in prosvetno delo. Preobremenjen s šolskim delom in z delom po vseh teh ustanovah zgubi učitelj kaj kmalu svoje zdravje in mu je s tem tudi onemogočeno pravilno vršenje dela v šoli. Učiteljstvu naj se prepusti, da deluje izven šole toliko, kolikor mu je mogoče.

7. Vprašanje šolskih nadzornikov bo pravilno rešeno le tedaj, če bo nadzornike izbral glavni prosvetni svet iz vrst učiteljev osnovnih šol. Nadzornikom naj se prizna stalnost in višja položajna grupa nego jo ima učiteljstvo.

8. Interesi šole in interesi kulturnega dela učiteljstva zahtevajo stalnost učitelja na službenem mestu. Za to so potrebne spremembe v zakonu. Dokler ne bodo te spremembe izvršene, naj se premešča učiteljstvo le med počitnicami. Odstraniti je treba vpliv nepoklicanih oseb na učiteljska premeščanja, posebno je paziti na to, da se učiteljstvo ne premešča vsled nedokazanih ali anonimnih obtožb.

9. Učiteljstvo zahteva, da se za prestopke sodi po predpisih uradniškega zakona in to v disciplinskih sodiščih za učiteljstvo. Disciplinsko sodišče prve stopnje naj bo pri banski upravi in vrhovno v ministrstvu prosvete. Pred tem sodiščem naj bo onemogočeno učiteljstvu, da se brani osebno in po svojem pravem zastopniku.

10. Mnogoštevilne različne učne knjige za isti predmet imajo za posledico, da uporablja v istem kraju skoraj vsaka šola druge učne knjige. Ker se učenci med letom pogosto selijo iz ene v drugo šolo, morajo starši večkrat v enem letu kupiti po več knjig za isti predmet. Skrajni čas je, da se to vprašanje pravilno reši.

11. Pravičnost zahteva, da se za učitelje, ki služijo na posebno težkih službenih mestih, določijo posebne nagrade. Po gotovem številu let službovanja v takem kraju naj bi imeli ti učitelji prvenstvo pri podeljevanju boljših mest.

12. Poročenim učiteljicam naj se prizna pravica do stanarine, če nimajo naturalnega stanovanja.

13. Vprašanje upraviteljev naj se reši tako, da ima vsaka posamezna šola enega upravitelja. Ni dobro, da upravlja upravitelj več posameznih šol in ravno tako ni dobro, da sta na eni šoli dva upravitelja. Upravitelje je treba postaviti po predpisih zakona o narodnih šolah. Ako nima upravitelj naturalnega stanovanja, tedaj naj se mu prizna posebna nagrada po številu razredov.

14. Prošnje za napredovanje učiteljev v višje skupine in periodične poviške naj se smatrajo za nujne, ker se dogajajo primeri, da so ležale take prošnje po več mesecev nerešene.

15. Učiteljem bojevnikom naj se prizna pravica do napredovanja po grupah, ravno tako kot je to priznано zdravnikom bojevnikom s finančnim zakonom za l. 1933/34.

16. Šolske oblasti naj bodo neodvisne od upravnih oblasti, ker je skušnja pokazala, da dosedanja odvisnost ne vpliva dobro na pravilen razvoj in napredek osnovnega šolstva.

17. Izpraznjena mesta banskih in sreskih šolskih nadzornikov naj se spopolnijo čim prej z izvoljenimi kandidati, katerim naj se prizna stalnost.

18. Mnogo šolskih vprašanj, ki se v raznih delih države različno rešujejo, je treba regulirati s pravilnikom o izvrševanju zakona o narodnih šolah z dne 5. 12. 1929.

19. Vsi učitelji in učiteljice osnovnih šol, ki so dodeljeni meščanskim šolam, naj se vrnejo na osnovne šole, a na njihova mesta naj se nameščajo učitelji in učiteljice, ki so študirali na državne stroške in dovršili višjo pedagoško šolo ter poučujejo na osnovni šoli.

20. Učiteljem, ki so dodeljeni šolskim nadzornikom in banskim prosvetnim oddelkom ter ministrstvu prosvete, naj se nakazuje stanarina kot njihovim tovarišem, ki so zaposleni na šolah.

21. Upokojijo naj se vsi učitelji in učiteljice, ki so dovršili 35 službenih let. Na njihova mesta naj se postavijo novi učiteljski kandidati, ki čakajo že po dve in tudi več let na namestitve.

22. Večje število učiteljskih kandidatov čaka že delj časa na namestitve. Odobrijo naj se izredni krediti za namestitve vseh teh

kandidatov. Prvenstveno naj se namestijo oni kandidati, ki so odslužili vojaščino, nato oni, ki imajo boljši uspeh in so potrebnejši.

23. Zvezki državne izdaje imajo slabši papir nego drugi zvezki, zato je potrebno, da se ta papir izpremeni. Odobri naj se tudi uporabljanje zvezkov privatnih izdaj.

24. Še vedno je nerešeno vprašanje učiteljskih domov v Zagrebu. Dosedaj še ni izdan po § 345. uradniškega zakona odlok, na katerega se čaka že dve leti. Ti domovi so bili zgrajeni z učiteljskim denarjem in namenjeni za šolanje učiteljskih otrok in ne bi bilo pravično, niti moralno, da se jih odda v uporabo drugi ustanovi. Učiteljstvo savske banovine je soglasno v zahtevi, da naj služita imovina za šolanje njihovih otrok.

Zadužbina pokojnega metropolita Save Kosačovića, ki je svoje premoženje zapustil učiteljem Bosne in Hercegovine, naj se odda v uporabo sekciji za drinsko banovino kot naslednici učiteljske organizacije Bosne in Hercegovine.

Po uedinjenju je bil učiteljstvu Bosne in Hercegovine nepravilno odtrgan prispevek za beograjski penzijski fond. Še vedno se čaka na odlok o povrnitvi tega prispevka učiteljstvu.

Poleg tega Vam, gospod minister, izjavlja glavni odbor soglasno zahvalo za lepe besede, ki ste jih izrekli o etični vrednosti učiteljskega stanu med proračunsko debato v narodni skupščini.

Predsednik JUU: Tajnik:
Damjan Rašič, s. r. Blagoje Radojević, s. r.

Dve leti našega dela

Minili sta dve leti, odkar sem s svojimi tovariši prevzel vodstvo našega združenja. Do sestanka XI. glavne skupščine je bilo to vodstvo le začasno in sicer od aprila do avgusta 1931. Na glavni skupščini pa je bil izvoljen novi odbor, kateremu imam čast predsedovati.

V mesecih maju, juniju, juliju in avgustu 1931 je bila izvršena reorganizacija našega združenja. Namesto plemenskih pokrajinskih poverjeništev so bile osnovane banovinske sekcije. Ne more se oporekati velikega pomena te spremembe za našo organizacijo. Ta sprememba je povzročila, da smo v prvem letu tako reorganiziranega združenja pridobili 5000 članov več, nego smo jih imeli v prejšnjih letih. To je najboljši dokaz, da je mnogo bolje, da imamo banovinske sekcije. Na dalje onemogoča taka stvarnost vsako kritiko, ki hoče dokazati, da ni bila potrebna sprememba v formaciji našega združenja.

Moja oseba je postala predmet najhujših napadov nasprotnikov. Radi tega prosim, da se mi ne zameri, ker moram v obrambo svoje osebe govoriti o sebi in o svojem delu.

Reorganizacija združenja in ustanovitev banovinskih sekcij je bil smoter moje borbe in sem popolnoma zadovoljen, da sem ta smoter dosegel. Da so morali biti v tej borbi nekateri potisnjeni v ozadje zato, ker so krčevito branili ono, kar je bilo starega, je povsem razumljivo in je le malenkost v zgodovinski reformi, ki je bila izvršena v naši organizaciji. Prepričan sem, da se bo dozdevala mlajšim učiteljskim generacijam smešna in nerazumljiva borba mojih nasprotnikov, borba za preteklost proti bodočnosti.

Nasprotniki mi zelo zamerjajo, da se nisem v izvedbi organizacije naslanjal edino na svojo moč in na pridobitev širokih učiteljskih vrst, nego sem to izvršil s pomočjo faktorjev izven našega stanu. V tem gredo oni celo do smešnosti. Namenoma postavljajo postransko stvar za glavno. Pripovedujejo, kaj vse da sem ukrenil, da postanem predsednik. Glavna stvar pa je le v tem: ali je reorganizacija uspela in ali je prav, da se je izvršila? Na podlagi dejstev je mogoče samo ta odgovor: odlično je vse to, kar je bilo narejenega. Ako je tako, in tako je, tedaj je lahkomiselno, ako se mi zamerja, ker sem izvedel reorganizacijo ne oziraje se za nasvete onih, ki so branili preteklost. Ogromna večina jugoslovenskega učiteljstva je na preteklih dveh glavnih skupščinah odobrila to moje delo in delo mojih tovarišev.

V teh dveh letih je zabeležila zgodovina našega združenja te značilne rezultate uspešnega odborovega dela:

1. Reorganizacija združenja. Da bi se vršilo delo na skupščinah, ki so imele namen ukiniti bivša poverjeništa in ustanoviti banovinske sekcije, v popolnem redu in brez pretresljajev, se nisem bal truda, nego sem mislil na vse. Delo je bilo dovršeno s popolnim razumevanjem in potrebnim dostojanstvom, kar nam je zelo dvignilo ugled.

2. S takim našim vdanim in nesebičnim delom smo dosegli priznanje z najvišjega mesta. Nj. Vel. kralj je poslal jugoslovenskemu učiteljstvu lastnoročno pismo, polno najlepših misli o pomenu dela našega stanu in našega združenja. To pismo sem imel čast prečitati na naši XI. glavni učiteljski skupščini.

3. Naša pravila so odlična. To sem že ponovno izjavil in ponavljam to svojo izjavo

tudi sedaj. Vse one spremembe, ki jih zahteva interes našega združenja, bodo vnešene. Spremembe so bile sprejete že na XI. in izvršile se bodo neke dopolnitve tudi na bodoči glavni skupščini.

Nasprotniki trdijo, da sem sam spreminjal pravila. Ne verjamem, da more katerikoli značajni učitelj verovati taki izmišljotini. Obstojata samo dva organa, ki sprejemata naša pravila, t. j. naša glavna skupščina in prosvetno ministrstvo. Kadar nimajo nasprotniki nobene lepše zabave, tedaj si izmišljajo take neverjetnosti, da z njimi krmiijo nepoučene in lahkoverne.

4. Mladinski list »Jugoslovenec« je najmlajše dete našega združenja. Bilo je mnogo kritike, kakaj sem mu dal to ime, ampak ta kritika ni opravičena. Ta list ima visoko mislo, da krepi in ustvarja ono, kar je enako pri vseh Jugoslovenih in da gladi razlike. Njegovo izdajanje so pozdravili vsi napredni in rodoljubni jugoslovenski učitelji. List je namenjen jugoslovenskemu naraščanju. Radi težkih gmotnih razmer med narodom se je znižala naklada lista na 40 in nekaj tisoč izvodov.

5. Za razdolžitev doma, za katerega je dolgovalo združenje nad 300.000 dinarjev, je bil potreben velik finančni napor. Hoteli smo odplačati dolg iz rednih dohodkov, da nam ni bilo treba nabirati prispevkov in ne obremenjevati še posebej članstva. Z varčeva-

Učitelj kot politična osebnost

Skoraj gotovo je, da pride pri nas v najkrajšem času do formiranja raznih političnih strank.

Gotovo je, da bodo z ozirom na velike politične momente zadnjih dveh let, izdelani programi strank na temelju narodno državne politike. Ti temelji so: **ideja narodnega in državnega edinstva, brez razlike na vero, plemena in stanove.**

Verjetno je, da bodo vse formirane stranke skušale vnesti v svoje programe tudi načelo borbe malega človeka t. j. za kmeta, delavca in za srednji stan. Poleg tega bodo skušale stranke v svojih programih še posebej zadovoljiti najširše kmetijske sloje, da se bodo ozirale na deželo, kmetovalčevo delo in kmetove potrebe.

Naše politično življenje bo v grobih obrisih tako. Ni izključeno, da se bodo ustanovile tudi druge stranke, ki bodo hotele podarjati plemensko-nacionalni moment. Ako se bo vodila državna in nestrankarska politika, tedaj se bo moralo že v začetku zavreči tako politično grupiranje, ker bi se s tem načelo tudi vprašanje našega narodno državnega problema.

Toliko za uvod. Iznese bi pa rad drugo misel, misel države — t. j. da hočemo vzgojiti narod v ideji

jugoslovenstva in Jugoslavije.

To bi pomenilo, da moramo biti na čistem glede resnice, da je pojem jugoslovenstva bolj kulturno nacionalni nego politični pojem. Ako smatramo pojem jugoslovenstva za takega, pridemo do zaključka, da ustvarjajo kulturno nacionalni pojem jugoslovenstva le kulturno nacionalni delavci. To je

najem v vseh izdatkih in z marljivim zbiranjem dolžne naročnine, se nam je posrečilo odplačati celokupni dolg. Ta naš veliki napor občutimo pri finančah združenja v letošnjem letu, zaradi česar smo morali znižati vse osebne izdatke. Naš uspeh v tej smeri se more popolnoma oceniti šele tedaj, ako se ve, da so se preje nekaj let nabirali prispevki in obvezne dajatve poleg članarine in se je z vsem tem zbralo nekaj stotisoč Din, in da je bil naš izdatek 300.000 Din izvršen v enem letu.

6. Dve pomembni pridobitvi za naš stan sta nastavljenje učiteljev za stalne člane glavnega prosvetnega sveta in dostop učiteljstvu na univerzo. Ta pažnja napram našemu stanu bo rodila plodonosne rezultate za osnovno šolstvo in radi tega to dejstvo še posebej podčrtavam.

7. Vprašanje izplačevanja polnih draginskih doklad poročenim učiteljicam je bilo rešeno z lanskim finančnim zakonom in se imamo zahvaliti za to visokim državnim funkcionarjem, prijateljem našega stanu. Tedaj je bilo pravilno rešeno tudi vprašanje stanarine, ki je odvzeta poročenim učiteljicam s sedanjim finančnim zakonom.

8. Zastopniki našega stanu, člani glavnega prosvetnega sveta, so sodelovali pri sestavljanju novega učnega načrta in programa za osnovno šolo. Ako bo uveljavljen ta program tako, kot ga je izdelal prosvetni svet, tedaj sem prepričan, da bodo naši tovariši z njim povsem zadovoljni. Pričakuje se, da bo glavni prosvetni svet kmalu začel sestavljati tudi učni načrt in program za višjo narodno šolo. S tem na novo izdelanim načrtom bo zamenjan sedanji začasni učni načrt, ki ga bo treba zamenjati najkasneje z začetkom prihodnjega šolskega leta.

9. Nastala je potreba, da bi učitelji imeli svojo kreditno zadrugo, kakor jo imajo profesorji srednjih šol in univerzitetni profesorji. Taka zadruga je osnovana pod naslovom »Jugoslovenska učiteljska kreditna zadruga.« Ne morem še reči, je-li ta zadruga naletela na zadostno razumevanje med učiteljstvom. Na dejam pa se, da bo to naše podjetje uspelo in da bomo v najbližji bodočnosti imeli močno denarno kreditno ustanovo.

10. Upravo naših listov vodijo aktivni in upokojeni naši tovariši, in je ta uprava sedaj v najlepšem redu. V prejšnjih časih so bile zaposlene v njej tudi osebe izven našega združenja.

11. Finančno stanje združenja je primereno v vsakem pogledu. Blagajniške knjige so v najlepšem redu in jih izvršni in nadzorni odbor redno pregledujeta.

12. Osebnih in drugih izdatki so znižani do skrajnosti. V našem združenju mora vladati najpametnejše gospodarstvo in po tem načelu se tudi ravnamo.

Zaščita našega članstva nam je bila ena od glavnih nalog. Ne morem reči, da so se naši tozadevni predlogi vedno uvaževali. Prišli smo do prepričanja, da bi imel odbor združenja mnogo manj skrbi in neprestanega tekanja, ako bi bila učiteljstvu povrnjena stalnost. Pritiskanje na kljuko je zelo neprijetna dolžnost, a mi jo vršimo potrpežljivo in ne zahtevamo zahvale.

Damjan Rašič.

prvo. Drugo je: prehod iz pojma srbstva, hrvatstva in slovenstva v jugoslovenstvo je mogoče edino le z ono energijo, ki je bila vodena in vzgojena v Jugoslaviji in jugoslovenski šoli. — Samo taka vzgoja more izvršiti **izmenjavo generacije** in s tem tudi spremembo našega narodno državnega življenja v duhu jugoslovenstva brez razlike na plemena in stan.

Logični zaključek vsega tega je — da morajo biti središče organizacije narodno državne življenja šola in njeni pripadniki.

Osnredne osebnosti, ki morajo voditi vzgojo, t. j. izmenjavo generacije, morejo biti učitelji in profesorji.

Učitelj kot tak, ni treba da je samo osrednja osebnost šole in vzgoje, ampak že vsled stvari same mora zavzemati vidna in številna mesta tam, kjer dobivajo vse ideje in tudi sistemi vzgoje svojo zakonito formo t. j. v parlamentu in senatu.

Iz tega sledi, da je potrebno, da je zastopan učitelj v političnem življenju naše države, in to tako zastopan, da je njegova kvaliteta in kvantiteta v pravilnem razmerju z drugimi stanoviti.

Res je, da imamo tudi danes v parlamentu učitelje, ki so tjakaj prišli vsled lokalnih razmer in ne kot reprezentanti stanu, ki je iz svoje sredine poslal v parlament one, ki so najboljši in najsposobnejši. Niso tjakaj prišli kot izraz 20.000 organiziranih učiteljev, ki so zastopniki ene ideje. Taki bi mogli imeti povsem drugačni vpliv, tako v vprašanju vzgoje in šole kakor tudi v materialno-stanovskih vprašanjih.

Res je tudi, da ni danes v senatu, kjer se sklepa tudi o vprašanih vzgoje, niti enega učitelja osnovnih šol.

Tudi to dejstvo je znano, da postavlja učiteljstvo na deželi s svojim delom za poslanice vse druge, samo ne učitelja.

Ako tako pogledamo v življenje, ne samo z ozirom na šolo in šolske pripadnike, marveč tudi življenje izven šole, tedaj vidimo, da je učitelj največkrat skoro edini, ki je najbližji in v stalnem stiku z narodom. Preko njega prihajajo vse dobre in slabe strani narodno državnega življenja. Ko pa se govori in rešuje vprašanje vasi in kmeta, tedaj je poleg njih edino še učitelj, ki najgloblje čuti in najbolje pozna bolečine in trpljenje naših vasi in njih prebivalcev. On je kot tak, predstavljajoč zvezo med vasjo in mestom, najbolj poklican, da postane, ne samo teoretično, marveč tudi praktično, vodja naroda, kar pomeni učitelj mora postati politična osebnost v državi.

Parlamentarizem nam daje za to idejo najlepše dokaze. Najboljše državnike in politike je dal učiteljski stan. Poglejmo današnje Evropo, pa bomo videli največje število državnikov iz učiteljskih vrst.

Učiteljstvo mora na svojih konferencah in zborovanjih razpravljati, poleg stanovsko pedagoških vprašanj, tudi o vprašanju učitelja kot politične osebnosti v državi.

Se en moment moram poudariti. Učitelj kot posameznik, ali učiteljstvo kot grupa, ki stopa v kako politično stranko, mora vstopiti v one stranke, ki imajo največ idejne sličnosti s težnjami šole in učiteljstva.

Samo na ta način bomo mogli dati šoli in vzgoji ter učiteljstvu ono mesto, ki mu pripada v primeri z nalogami, ki jih izvršuje med narodom in v državi. V nasprotnem slučaju bo ostal učitelj samo učitelj, a šola pastorka, in namesto tega se bo povzpel na škodo naroda in države drug stan na ramenih učiteljstva in šole v višino.

Dušan N. Bogunović.

Splošne vesti

— ZBOR PREDSEDNIKOV SRESKIH UČIT. DRUSTEV in članov upravnega ter nadzornega odbora sekcije JUU. Opozorjamo na sejo, ki bo 13. maja t. l. v dvorani Okrožnega urada v Ljubljani. Začetek ob 10. uri.

— Napredovanja. Sekcija JUU sporoča tem potom vsem tovarišicam in tovarišem, ki so se nanjo obrnili zaradi napredovanja, da so vsa izvršena, niso pa še objavljena. Ministrstvo je rešilo absolutno vse prošnje za napredovanja, ki jih je doslej prejelo. Posameznikom ne bomo odgovarjali, ker nimamo kritja.

— Slovenska šolska matica bo izdala letos troje knjig in sicer: 1. Pedagoški zbornik, ki bo obsegal razprave o gospodarski vzgoji, o Milčinskem orisu pijanca pred sodiščem, o bolgarskem šolstvu, o sovjetski pedagogiki, o novem učnem načrtu itd. 2. Dr. Gogala St.: Obča metodika izobraževanja in vzgajanja in 3. Dr. Josip Jeraj: Naša vas — oris vede o vasi, P. n. člani že sedaj opozorjamo na te knjige in jih prosimo, da ostanejo v lastnem interesu še nadalje zvesti Matici. Knjige pa

ZEMLJEPIS IN ZGODOVINA

za III. in IV. razred osnovnih šol

od J. Polaka

stane samo 9 Din, odnosno 10 Din, a vam zelo olajša pouk, ker vam ni treba snovi narekovati, si otroci s tem ne kvarijo pisave in ne pravopisa ter pridobite na času. Naročite takoj vse štiri knjizice za 38 Din, odnosno one, ki jih potrebujete za sebe ali učence

v knjigarni

Učiteljske tiskarne v Ljubljani ali pri podružnici v Mariboru

Pred koncertom ženskega UPZ

Na ljubljanskih reklamnih deskah so nalepljeni sveži lepaki: — »Jugoslovensko učiteljsko združenje — sekcija za dravsko banovino — ženski zbor UPZ priredi v ponedeljek 8. maja t. l. ob 20. uri v Unionu koncert.«

To je menda prvič, da se naše tovarišice-pekve, ki so združene v samostojnem ženskem zboru UPZ, predstavljajo ljubljanski publikli. Do tega koraka jih je privedla gotovo tudi lanskoletna koncertna turneja: v Karlovc, Petrinje, Črnomelj in v Novo mesto. Na tej poti so bile svetel zglede skromnosti, saj so v treh pičlih dnevih priredile sedem koncertnih nastopov. Ob tej rekordni turneji so žele vsi pohvalno kritike, ki jih je postavila na čelo najboljših ženskih zborov vse države. Tako laskavo oceno so si zaslužile po mnenju najraznovrstnejših kritikov, ki so jih ocenjevali tako na domačih koncertnih odrih v Ljubljani, kakor tudi na raznih drugih, kjer so nastopile skupno z moškimi zborom UPZ, in to po naši državi: v Beogradu, Zagrebu i. dr. Žele pa so tudi vse priznanje stroge inozemske kritike, na »vročih« tleh za vsakega glasbenika, — v CSR.

V ponedeljek pa bodo nastopile naše tovarišice s celovečernim koncertnim programom končno pred domačo publiko, da s tem zadoste pravilniku UPZ, ki predvideva samostojne nastope ženskega korpusa.

Program koncerta:

Adamič Emil:

Pesem beračev. (Oskar Hudales.)
Na zelenem travniku leži mrtev vojak.
(Narodna pesem.)

so tolikega pomena tudi za vsakega učitelja, da so najboljša reklama za pridobivanje novih članov. Poverjenike prosimo, da čimprej začno z zbiranjem članov in članarine, ker je naš namen, da izidejo knjige res že pred Božičem, kar pa je mogoče samo tedaj, če vemo za število naklade. Članarina bo tudi letos 30 dinarjev, za dijake 20 dinarjev, kar je gotovo zelo malo glede na vrednost in obseg knjig. — Odbor.

Kakó se narod naš odeva,
Ljubljana danes razodeva.
Kaj pije pa in rad uživa,
nazorno »Daj-Dam« nam razkriva.

— Učiteljski abiturienti, pozor! Sekcija JUU sklicuje sestanek brezposelnih učiteljskih abiturientov na dan 10. maja t. l. ob 15. uri v čitalnici, Frančiškanska ulica 6 v Ljubljani. Namen sestanka je razgovor o ustanovitvi posebnega odseka brezposelnih učiteljskih abiturientov pod okriljem JUU. Zaradi važnosti se udeležite sestanka polnoštevilno. Tovarišice in tovariši prosimo, naj opozore o tem sestanku interesente na svojem področju. — JUU sekcija Ljubljana.

— Občni zbor Pedagoške centrale v Mariboru se bo vršil v nedeljo, dne 7. maja ob 10. uri v društveni čitalnici na drž. učiteljski šoli v Koroščevi ulici. Vsi člani, zlasti pa poverjeniki krožkov P. C., oziroma zastopniki učiteljskih društev, prisrčno vabljeni! Odbor.

— Neguj svoje zobe! je naslov I. zvezku knjizice, ki jo je izdalo »Društvo za ustanavljanje šolskih zobnih ambulatorijev v dravski banovini. Poučno in za vsakogar posebno pa za mladino prepotrebno knjizico je priredil dr. J. Tavčar, glavni tajnik društva, s sodelovanjem zobnih zdravnikov dr. L. Brenčiča, dr. S. Pirca, dr. J. Ranta in dr. J. Kallaya. Dne 6. in 7. maja se vrši v korist Centralnemu šolskemu zobnemu ambulatoriju cvetlični dan, nekaj dni preje pa bo društvo na vse šole poslalo knjizico s prošnjo, da jo priporoče učencem v nabavo. Ker je Prosvetni oddelek k. banske uprave izdal na vse šole okrožnico, v kateri opozarja na knjizico in jo priporoča učencem, ne dvomimo, da bo večje število učencev knjizico kupilo. Knjige ne bomo posebej ocenjali, saj jo imena sestavitelja in sodelavcev dovolj zgovorno priporočajo. Naj ne bo otroka v naših šolah, ki ne bi imel te knjizice. Za učence stane knjizica samo 4 Din. Čisti dobiček je namenjen za ustanavljanje šolskih zobnih ambulatorijev po vsej banovini. Dobro delo in blag namen sta najboljši priporočili za knjizico: Neguj svoje zobe!

Tome Matija:

Čakala bom Jezusa.

Adamič Emil:

Sonce sije, dežek gre. (Narodno besedilo.)
Svatovska. (Belokranjska narodna.)
Svančiče — dančiče. (Belokranjska nar.)
Tiri, tiri, tinje. (Narodno besedilo.)

Ljadov A.:

Ti rjeka li;
Oj, nji zarja li;
Snegi belije;
Na ulici došč. (Staroruske narodne.)

Papandopulo Boris:

Djevojačke popijevke — samospjevi za sopran solo in klavir;
Može li biti, što bit ne može;
Sunce žarko ne sijaš jednako;
Andjelija vodu lila;
Sinoč mi je dragi dolazio Slavuj, pile, ne poj rano.
(Poje ga. Maja Strozzi-Pečić, — spremlja jo njen sin Papandopulo.)

Bravničar Matija:

Polžek davkov ne plačuje. (Karel Širok.)
Polžek — lipov bog. (Karel Širok.)

Osterc Slavko:

Kvartet. (Krilov-Vdovič.)

Švara Danilo:

Zima. (I. Albrecht.)

O d m o r.

Papandopulo Boris:

Dodolice. (Narodni obred v 4 stavkih za sopran solo, ženski zbor in klavir.) — Poje ga. Maja Strozzi-Pečić, spremlja jo Danilo Švara.)

Osebnе zadeve

— Napredovali so učitelji (ce) v IX. skupino: Ivančič Ana pri Sv. Urbanu; v VIII. sk.: Šajna Ivan iz Kamnice; Udovič Frančiška iz Kroke; Čibej Marija iz Lesc; Potokar Danica iz St. Lovrenca; Turk Julijana iz Starega trga; Gregorič Gizela iz Gabrja.

Mladinska matica

— mm V knjigi »Dečja i omladinska knjiga«, ki jo je izdal ženski pokret v Beogradu, se omenja tudi Mladinska matica in njeno delo tako-le:

Leta 1927. je jugoslovensko učitelj. udruženje, poverjeništvu Ljubljana, ustanovilo odsek »Mladinsko matico«. Ta naša močna književna institucija razpošilja svoje edicije nad 20 tisočim slovenskim otrokom, razpisuje vsako leto nagrade za najboljša slovenska mladinska dela ter tiska poleg svojih rednih izdaj (mesečnik »Naš rod« in 4 knjižice na leto) ob raznih otroških praznikih še izredne publikacije. V svojih »Kresnicah« za l. 1932. je zbrala nekaj otroških in mladostnih spominov naših še živieih pisateljev in pesnikov, ki so kdaj s svojo besedo govorili mladini. Seveda se v tej knjižici niso oglasili vsi, ki jih naša deca pozna in ljubi. Mladinski list »Naš rod«, ki izhaja že četrto leto, urejuje s finim okusom in z izredno spretnostjo Ribičič Josip, eden naših najplodovitejših mladinskih pisateljev.

V knjigi so omenjene tudi posamezne knjige. Pri Deržajevi slikanici »Življenje hudobne kavke Katke« je dodano: »Nekaj avantur iz življenja kavke, ki je prikazano z lepimi slikami.« — Pri Lovrenčičevi knjigi »Tiho življenje« je rečeno: »Razne legende o Kristusu in Materi božji, ki so napisane zelo dobro in subtilno.« — Reharjevo »Vijolico Verro« imenuje fantastično pravljico iz življenja cvetlic. — O Ribičičevem Mihcu in Jakcu pravi, da so to doživljaji in prizori iz življenja dveh mladih dečkov. Ves tekst je napisan v obliki slikovnih zagonetk in knjiga kot taka predstavlja pri nas zelo uspešno novost. Miklavževa noč je pa bogato ilustrirana knjiga, spisana z moštarsko roko. — Seliskarjev Rudi je povest mladega proletarskega otroka Rudija, napisana živo in v lepem jeziku. — Čermeljova knjiga Tesla in razvoj elektrotehnike je naznačena kot zelo zanimiva razlaga elektrotehničnega razvoja. — V Hafnerjevi knjigi Botra z griča je v obliki povesti podan pravi tečaj iz gosvodinjstva za žensko dečo. — Omenjene so tudi druge knjige MM in na koncu je dodan še kratek odstavek o Matici sami. Ta se glasi: Sekcija Ljubljana Jugosl. učit. združenja je osnovala Mladinsko matico. Njeni člani so učenci osnovnih šol, ki plačajo na leto 2250 Din in dobijo za to mesečnik »Naš rod« in 4 dobre knjige. Matica obstoji 5 let in je v tem času izdala 22 knjig zelo dobre vsebine in okusno opremljene v skupnem številu 400.000 izvodov. Do zdaj je izdala razen Grimmovih pravljic samo originalne spise slovenskih pisateljev.

Mnogi so se poslužili 25% popusta pri naših knjigah, ki je trajal do konca aprila. Lahko rečemo, da so razprodane skoro vse knjige I., II., III. in V. letnika. V zalogi imamo večje število knjig samo IV. letnika. Od izrednih izdaj je popolnoma pošla knjiga »Mihec in Jakec«. V zalogi pa imamo še Lovrenčičevo »Tiho življenje«, Ribičičevo »Miklavževa noč« in Čermeljovo delo »N. Tesla in razvoj elektrotehnike«. Na razpolago so tudi še I. in II. letnik »Našega roda«.

Pevovodja ženske pevске čete tov. Srečko Kumar, profesor zagrebškega konservatorija, nam bo serviral šarene glasbene poslastice, saj nam bo predvajal po večini program, ki ga doslej še nismo čuli. In to je gotovo pohvalno dejstvo, da bo doberšni del programa predvajan sploh iz svežega rokopisa. Podoben pogled v tekst posameznih pesmi pa pokaže, kako naši skladatelji segajo po narodnem besedilu. K vrsti naših domačih skladateljev se je to pot pridružil mladi zagrebški glasbenik Boris Papandopulo, sicer že star znanec našega UPZ, s čigar skladbami je žel zmagovite uspehe. Boris Papandopulo je v najtesnejši zvezi z zagrebško bratsko pevsko organizacijo. Zagrebški in okoliški tovariši, organizirani v JUU, imajo namreč krepko pevsko četo, ki ji je duhovni voditelj mladi skladatelj. Lansko leto smo imeli ta njegov pevski zbor »Filipovič« — imenovan po velikem hrvatskem rodoljubi in odličnem učitelju — v Ljubljani, pred tedni pa je pohitel »Filipovič« na daljšo koncertno turnejo v južne predele naše domovine.

Zanimivo je, da bo pela Papandopolove skladbe njegova gospa mati Maja Strozzi-Pečićeva, odlična operna in koncertna sopranistinja.

Pestrost programa povečavajo še štiri Ljadove skladbe, komponirane na staroruske narodne tekste.

Tuja šola nam je o naših velikih možeh res malo povedala. Ni čuda tedaj, da marsikateri tovariš ne pozna Nikole Tesle in njegovih izumov. Tesla je večji od Marconija in v marsičem prekaša tudi slavnega Edisona. Vsak učitelj bi ga moral poznati. Kdor ga ne pozna, naj seže po Čermeljevi knjigi »Nikola Tesla in razvoj elektrotehnike«.

Ekskurzijski odsek

— eo V Belo Krajino! Članstvo JUU, ki si želi ogledati naravne lepote in zanimivosti Bele Krajine, se lahko priključi Gregoričevim foto-izletnikom, ki potujejo v Belo Krajino v nedeljo 7. maja s posebnim vlakom. Ekskurziste vodijo belokranjski domačini, v velik večini naši stanovski tovariši. Vožnja in prehrana (celodnevna) = 75 Din. Prijave in vse podrobne informacije v drogeriji Gregorič, Ljubljana, Prešernova ulica 5. Odbor EO.

Gospodarsko izvenšolsko delo učiteljstva

— z Drevesničarji in sadjarji v Škofjo Loko! V soboto, dne 6. maja bo v Škofji Loki redno letno zborovanje drevesničarskega odseka Sadjarskega in vrtnarskega društva. S tem zborovanjem je združen tudi zlet drevesničarjev in sadjarjev v to prastaro postojanko slovenskega sadjarstva in sto let starega gorenjskega drevesničarstva. V vseh slovenskih pokrajinah današnje dravske banovine in po vseh slovenskih krajih nekdanje Goriške in Koroške raste škofjeloško drevje. Zato si hočemo tudi drevesničarji iz drugih krajev ogledati ta kraj in njegove zanimivosti ter s tem pripomoči k medsebojnemu spoznavanju. Vabljeni so tudi vsi napredni sadjarji, kajti nič ni bolj zaželeno nego sodelovanje drevesničarjev in sadjarjev v vprašanih vzgoje sadnega naraščaja. Drevesničarji bodo veseli, ako jih sadjarji opozorijo na njihove napake in bodo radi upoštevali njih želje. Zato vsi napredni sadjarji v Škofjo Loko dne 6. maja!

Dnevni red:

Ob 12. uri odhod z vlakom iz Ljubljane v Škofjo Loko.

Po prihodu ogled drevesnic v Dorfartjih in v Zabnici pri Škofji Loki.

Ob 14. uri pop. zborovanje drevesničarjev in sadjarjev (drevesničarskega odseka in Sadjarskega in vrtnarskega društva) v društvenem domu v Škofji Loki po teme sporodu:

1. Nagovor predsednika Sadjarskega in vrtnarskega društva. 2. Nagovor predsednika drevesničarskega odseka. 3. Poročilo tajnika. 4. Volitve novega odbora drevesničarskega odseka. 5. Predavanje o metodah drevesničarstva. 6. Zahteve sadjarjev do drevesničarjev. Zvečer povratek v Ljubljano in prenočevanje.

V nedeljo dopoldne se zberemo ob času, ki se določa na zborovanju pred poslopjem Kmetijske družbe v Ljubljani in se odpeljemo na ogled drevesnice Kmetijske družbe na Bokalcih. Ob 10. uri vsi na redno letno skupščino Sadjarskega in vrtnarskega društva v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti 22. Udeležencem letne skupščine in drevesničarskega shoda je dovoljena polovična vožnja do Ljubljane in nazaj. Posetniki naj kupijo do Ljubljane celo vozovnico, ki bo veljala tudi za vožnjo nazaj. Ta vozna olajšava velja od 4. do 10. maja.

Po naredbi ministrstva saobračaja br. 7156 z dne 15. aprila 1933.

— z Za prosep kmetijstva. Sres. učiteljsko društvo v Murski Soboti je povabilo sreskega kmetijskega referenta na sodelovanje

ga zbora tov. Pepco Miheličeva s skromnim, a zato tembolj žilavim pomočniškim štabom: tajnikom tov. Minko Selanovo, blagajnikom tovaršem Vinkom Rupnikom ter drugimi, ki so se zabarikadirali za skladovnico not in dopisov...

Po završenem delu pa smo se zapredli v kramljanje in je dejala predsednica zglede ženske pevске čete tov. Miheličeva, hvaleč svoje sočanice:

— »Ej, niso naša dekleta kar tako... Saj so po svojih zmognostih, pridnosti, vestnosti in požrtvovalnosti zglede kakor junaški fantje. Upravičeno jim lahko rečem, da so to: naša dekleta od — fare!...«

Vse so med najbolj vestnimi v svojih razredih. Za vaje in koncerte pri UPZ žrtvujejo denar in prosti čas, pa še vedno najdejo dovolj prilike, da se posvečajo glasbi še posebej. Mnoge naše članice vodijo na podeljku najraznovrstnejše zборе: mladinske, ženske, cerkvene, da, celo — moške zборе. Nekaj takih, ki so kaj blizu železniške proge, pa obiskujejo ljubljanski konservatorij ali pa se tudi drugod vežbajo v solo petju. Ko bi navajala imena vse te naše pridne tovarišice, pa bi izpustila iz seznama menda le redke članice UPZ. Pa še te bi bile opravičene zaradi raznih krajevnih ali drugačnih razmer.«

Tako nekako mi je pripovedovala tov. predsednica vsa navdušena nad svojo vrlo pevsko družino.

Svoji k svojim!

Dokažimo našim požrtvovalnim tovarišicam pevkam na ponedeljkovem koncertu s številno udeležbo priznanje, ki ga zaslužijo kot odlične delavke na glasbenem polju, učiteljstvo pa še posebej kot člani JUU in kot njih stanovski tovariši.

Na dober uspeh!

—nč—